

**KAMU YÖNETİMİNDE ŞEFFAFLIK VE HESAP VEREBİLİRLİĞİN TOPLUMSAL
ALGISI: BİR ALAN ARAŞTIRMASI**

Dr. Öğr. Üye. Sinan YAZICI*

ÖZ

Yeni kamu yönetimi anlayışı; kamu hizmetlerinin özel sektör anlayışı ve uygulamaları ile sunumunun esas alındığı, daha az bürokrasinin yer aldığı, etkin, verimli, hesap verebilir bir yönetim anlayışıdır. Küresel bağlamda kamu yönetimi anlayışındaki bu değişim, kuşkusuz Türk Kamu Yönetimi ve kamu hizmetlerinin sunulmasındaki anlayışa yansımıştır. 1983 yılında Turgut Özal Hükümeti ile başlayan yeni kamu yönetimi anlayışına yönelik reform ve yasal düzenlemeler, 2003 yılında kamu yönetiminde yeniden yapılanmayı esas alan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile hız kazanmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışı içerisinde yer alan iyi yönetim, Türk Kamu Yönetimi tarafından da benimsenmiş, Türk Kamu Yönetiminin şeffaf, hesap verebilir, katılımcı, cevap verebilir, hukukun üstünlüğünün esas alındığı, etkin, eşitliğe öne veren ve stratejik vizyon sahibi bir yapıya dönüştürülmesini hedeflemiştir.

Bu araştırmada; Türk Kamu Yönetiminde iyi yönetim ilkelerinden şeffaflık ve hesap verebilirliğin uygulanmasının, toplumsal algısının ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 48 ile genelinde 1004 kişiye anket uygulanmış ve araştırmanın birincil verileri toplanmıştır. Araştırma sürecinde toplanan veriler SPSS. 22.0 İstatistik Paket Programı yardımı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, araştırmaya katılan örneklem grubunun şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının genel olarak düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ancak ulaşılan sonuçlar katılımcıların kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının negatif yönde olduğunu, diğer bir ifade ile kamu kurum ve kuruluşlarının her anlamda şeffaf olmadığı ve kamu yönetiminde hesap verebilirliğin ön planda olmadığını göstermektedir. Verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular doğrultusunda; Türk Kamu Yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin yeterince olmadığı, bu doğrultuda yapılan yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilemediği veya henüz tam anlamıyla uygulanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Kamu Yönetimi, Yönetişim, İyi Yönetişim, Şeffaflık, Hesap Verebilirlik.

**SOCIAL PERCEPTION OF TRANSPARENCY AND ACCOUNTABILITY IN PUBLIC
ADMINISTRATION: A FIELD RESEARCH**

ABSTRACT

New public management approach; it is an effective, efficient and accountable management approach in which public services are based on the private sector understanding and practices and the presentation of less bureaucracy. This change in the understanding of public administration in the global context is undoubtedly reflected in the understanding of the presentation of Turkish Public Administration and public services. The reform and legal arrangements for the new public management concept, which began with the Government of Turgut Özal in 1983, gained momentum in 2003 with the Basic Law on Public Administration, which was based on restructuring in public administration. Good governance in the new public management approach has been adopted by the Turkish Public Administration, aiming to transform the Turkish Public Administration into a transparent, accountable, participatory, responsive, law-based, effective, equitable and strategic vision.

In this study; it is aimed to measure transparency and accountability and to evaluate social perception of the principles of good governance in Turkish Public Administration. For this purpose, a questionnaire was applied to 1004 people in 48 province the primary data of the researchers were collected The data collected during the research process was SPSS. It was

* Bayburt Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, sinanyazici@bayburt.edu.tr, ORCID NO : 0000-0001-9121-4677

analyzed with the help of 22.0 Statistical Package Program. As a result of the analysis of the data, it was determined that the perceptions of transparency and accountability of the sample group were generally low. However, the results showed that the participants' perceptions of transparency and accountability in public administration were negative; in other words, public institutions and organizations were not transparent in all respects and accountability was not at the forefront in public administration. According to the findings of the data analysis; It is concluded that transparency and accountability are not enough in Turkish Public Administration and that the legal arrangements made in this direction cannot be implemented or not yet fully implemented.

Keywords: New Public Administration, Governance, Good Governance, Transparency, Accountability.

1. GİRİŞ

Soğuk Savaş dönemi boyunca küresel anlamda altın çağını yaşayan kapitalizm, 80'li yıllara gelindiğinde ekonomideki daralma ile birlikte yerini neo-liberal ideolojiye bırakırken, neo-liberal ideoloji; devletlerin özellikle sosyo-ekonomik alanlarda rolünün yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmıştır (Güzelsarı, 2004:86). 20. yüzyılın sonlarına gelindiğinde, küreselleşme ve teknolojidaki gelişmelerin yanı sıra 2. Dünya Savaşı sonrasında dünya siyasetinde oluşan iki kutuplu yapının da ortadan kalktığı görülmektedir (Farazmand, 2001:439). Siyasal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler beraberinde pek çok alanda değişime neden olurken, yönetim biliminde de değişime ve yeni yönetim model ve anlayışlarının benimsenmesine yol açmıştır.

80'li yıllarda başta kapitalizmin egemen olduğu ülkeler olmak üzere, kamu yönetiminde özelleştirme, liberalizasyon, deregülasyon gibi bir dizi reformun hayata geçirilerek, klasik kamu yönetimi anlayışından uzaklaşmaya başlanmıştır. Kamu yönetimi reform sürecinde önce "yeni kamu yönetimi", sonrasında ise "yönetişim" anlayışına geçilerek; esnek, katılımcı, yetki devrinin yapıldığı, etkinlik ve etkililiğe önem veren, kalite odaklı, toplumdaki her bireyi tatmin edilecek birer müşteri olarak gören ve yüksek performansı amaçlayan yeni bir kamu yönetimi modelinin benimsenmesini sağlamıştır (Güzelsarı, 2004:86-87). Her ne kadar 1980'li yılların sonlarında kamu yönetiminde yenileşme yönlü reformlar gerçekleştirilse de, yapılan reformlar kamu yönetiminde köklü değişimlerden ziyade devletin yeniden yapılandırılması ve sosyo-ekonomik rolünün yeniden tanımlanmasına yönelik çabalar (Ömürgönülşen, 2003:7) olarak nitelendirilmektedir. Ancak yeni kamu yönetimi anlayışını, Ömürgönülşen'in ifade ettiği gibi sadece devletin rolünün yeniden belirlenmesi olarak nitelendirmek, değişimi basite indirgemek ve değişimin yeni değişimleri ortaya çıkardığı gerçeğini gözden kaçırmak olarak ifade edilebilir.

Kamu yönetimi alanındaki reformlar 21. yüzyıla gelindiğinde, yöneten ve yönetilenlerin karşılıklı etkileşim içinde olduğu kamu yönetimi anlayışının, iyi yönetişimin ortaya çıkmasını tetiklemiştir. Hughes'e göre; yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte kamu yönetiminde emirlerin takibi, denetleme, yürütme gibi farklı anlamlara gelen idare anlayışının yerini hizmet verme, sonuçları kontrol etme ve sonuca ulaşmada bireysel sorumluluk alma anlamlarına gelen yönetim anlayışı almıştır (2014:26-27). Hughes'in ifadelerinden de anlaşılacağı üzere yeni kamu yönetimi anlayışında, tamamen özel sektör işletmeciliğini esas alan bir yapı benimsenmiş olup, kamu yönetimi anlayışından kamu işletmeciliği anlayışına doğru bir geçiş sağlanmıştır.

Alan yazın incelemesinde; yeni kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik konusunun genel olarak kuramsal çerçevede ele alındığı, buna karşın toplumsal şeffaflık ve hesap verebilirlik algının ölçülmesine yönelik çalışmaya rastlanılamamıştır.

Bu araştırmada ulaşılabacak bulgular ve sonuçların alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türk Kamu Yönetiminde de benimsenen iyi yönetim anlayışının temel ilkelerinden; kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerinde ve mali hareketlerinde açık olması, üretilen belge, bilgi ve kararlara erişilmesi ve kamuoyuna karşı hesap verme sorumluluğu anlamına gelen şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri, kamu yönetimine duyulan güvenin artmasında oldukça büyük öneme sahiptir. Bu nedenle çalışmada, modern kamu yönetimi yaklaşımı olarak nitelendirilen ve literatürde iyi yönetim olarak adlandırılan kamu yönetimi modelinin, sekiz temel özelliği arasında yer alan “şeffaflık” ve “hesap verebilirlik” anlayışının, Türk Kamu Yönetimindeki uygulamalarının toplumsal algısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye'nin 48 farklı ilinde geniş kapsamlı bir araştırma yürütülmüş ve veriler toplanmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler SPSS.22.0 İstatistik Paket Programı yardımı ile analiz edilerek, Türk Kamu Yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin toplumsal algısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. Kuramsal Çerçeve

2.1.Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı

80'li yıllardan itibaren kamu yönetiminde, katı bürokratik anlayışın yerini özel sektör işletmeciliği esaslarına dayanan yönetim anlayışı benimsenmiştir. Kuşkusuz bu değişimin temelinde özel sektör firmalarındaki uygulamalar ve yönetim anlayışının genel olarak kamu sektörüne göre daha başarılı olması, gerek sosyal ve gerekse ekonomi temelli sorunların özel sektörde daha düşük maliyetle, daha hızlı çözülmesi gibi etkenler yatmaktaydı (Wilson and Doig, 1996: 53). Küreselleşme süreci ile başlayan bu dönüşüm; kamu yönetimi anlayışından kamu işletmeciliğine doğru bir yöneliş olarak nitelendirilebileceği gibi aynı zamanda kamu yönetiminin katı bürokratik yapı ve anlayışından, esnek ve bürokrasinin daha az etkili olduğu bir anlayışa geçiş olarak da ifade edilebilir. Bu doğrultuda kamu yönetiminde esnek, yerleşmenin (desantralizasyon) sağlandığı, yumuşak hiyerarşik yapı, devletin minimize edildiği, serbest piyasa koşullarında faaliyet gösteren, yönetsel bağlamda merkezin daraltıldığı buna karşın geniş bir kamu yönetimi çevresinin esas alındığı ve işlevselliğin artırılabilmesi amacıyla kamu yönetiminin küçük ölçekli yapılara dönüştürülmesi yönünde reformlara hız verilmiştir (Kalimullah vd., 2012:3-8).

Yeni kamu yönetimi, devleti bir işletmeci anlayışı ile yönetmeyi esas alan bir yönetim anlayışı olarak nitelendirilebilir. Yeni kamu işletmeciliği; temeli 3E (Ekonomiklik, Etkinlik ve Etkililik) anlayışına dayanan, kamu yönetiminin; özel sektör hizmet sunum anlayışı gibi olması ve özel sektörde kullanılan teknik ve yöntemlerin, kamu yönetiminde de kullanılması gerektiğini savunmaktadır (Tan, 1995:176-177). Yeni kamu işletmeciliğini daha basit bir ifade ile özel sektör gibi düşünen, organize olan, hareket eden, maliyet hesabı yapan, etkin ve etkili bir kamu yönetimi anlayışı olarak ifade etmek mümkündür. Kuşkusuz yeni kamu işletmeciliği veya yönetiminin ortaya çıkışında, refah devleti anlayışının egemen olduğu başta İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya gibi ülkelerde (Güzelsarı, 2004:94), kamu harcamalarının ve refah devleti hizmetlerine olan talebin aşırı derecede artması ve buna bağlı olarak refah devletlerinin ekonomik krize girmesi etkili olmuştur. Yaşanan ekonomik kriz sonrasında devletin ekonomideki rolünün azaltılması ve küçültülmesi ile daha ekonomik, etkin ve etkili bir kamu yönetimi modeline, kısacası yeni kamu yönetimi-işletmeciliğine geçiş başlamıştır. Ancak 90'lı yıllara gelindiğinde devletin ve kamunun küçültülse bile, mevcut hali ile

kamu hizmetlerinin eskisi gibi eksiksiz ve aksatılmadan sunması gerektiği tartışılmaya başlanmıştır. Devlet ve kamu kurumları, kamu hizmetini en az geçmişteki düzeyde sunabilmeli ve tüm bunlar daha az kaynak ile etkin bir biçimde gerçekleştirilebilmeli ve yönetilebilmelidir (Ömürgönülşen, 2003:4). Yeni kamu yönetimi; genel olarak serbest piyasa koşullarını savunan liberalizm ile mevcut düzeni, kamu yönetimindeki otorite ile disiplini kaynaştırma (Hughes, 2014:27) amacını güden, devletin veya siyasal iktidarların yetkilerini sınırlandıran, devletin küçültülerek serbest piyasa mekanizmasına dönülmesini esas alan bir kamu yönetim anlayışı olarak nitelendirilebilir.

Katı bürokratik anlayışın egemen olduğu klasik kamu yönetimine karşı yeni kamu yönetimi, devletin sunduğu veya sunması gereken kamu hizmetlerinin özel sektör tarafından sunulabilmesini savunmaktadır. Klasik kamu yönetiminde kamu hizmetleri; bürokrasi, katı kamu hukuk kuralları ve ağır işleyen bütçe süreçleri nedeniyle aksamakta veya hizmetlerin sunumu zorlaşmaktadır. Kamudaki bu zorluklar ise sözleşmecilik¹ yolu ile aşılabilecek ve bu sayede kamunun sunduğu çeşitli hizmetlerin özel sektör firmalarına gördürülmesinin yolu açılmış olacaktır (Lane, 2000:305). Yeni kamu yönetimi anlayışı sadece kamusal hizmetlerin özel sektör anlayışı ile sunumu ve özel sektör tarafından verilebilmesi olarak algılanmamalıdır. Yeni kamu yönetimi aynı zamanda üst düzey kamu yöneticilerinin işlerini kolaylaştırmak için kamuda desantralizasyonu ön plana çıkararak bir yönetim anlayışıdır.

Kamu hizmetlerinin hem daha verimli hem de hesap verebilir şekilde sunulabilmesi için, bürokratik birimlerin ayrışması gerekmektedir. Faaliyet alanları daraltılmış birimler daha verimli olabileceği gibi, sonuca daha hızlı ve doğrudan ulaşabileceklerdir. Bu nedenle yetki ve sorumlulukları belirsiz bürokratlar yerine, kamuya doğrudan hesap verebilecek sorumlu yöneticilerin atanması öngörülmektedir (Falconer, 2012:1-2). Nitekim İngiltere'de 1988 yılında yürürlüğe konulan Next Steps (Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi: Gelecek Adımlar) uygulama ile politika geliştirme dışındaki yürütmeye yönelik görev ve faaliyetlerin doğrudan hizmet sunumuna (Executive Agencies) yoğunlaşmış ve bu hizmetlerin farklı ve küçük birimler tarafından sunulması sağlanmıştır.

Bu sayede kamu hizmetlerinden yararlanan vatandaşların ihtiyaçları ön plana çıkarılmış ve hizmet sunumunda etkinliğin sağlanması hedeflenmiştir. Executive Agencies yoluyla hizmet sunumunu sağlayan kurumların başına atanan yönetici sunulan hizmetlerden kişisel olarak ilgili Bakanlar karşı sorumlu tutulmuş, buna karşın Bakanların hedef ve finansman kaynaklarını belirleyerek yöneticinin daha verimli çalışabilmesi için yönetsel sorumluluğu devretmiştir (Yılmaz, 2001:37). Uygulamadan da anlaşılacağı üzere, yeni kamu yönetimi anlayışı; kamu hizmetlerinin özel sektör anlayışı ve uygulamaları ile sunumunun esas alındığı, daha az bürokrasinin yer aldığı, etkin, verimli, hesap verebilir bir yönetim anlayışıdır.

Küresel bağlamda kamu yönetimi anlayışındaki bu değişim, kuşkusuz Türk Kamu Yönetimi ve kamu hizmetlerinin sunulmasındaki anlayışa yansımıştır. 1983 yılında Turgut Özal Başbakanlığında iktidara gelen 45. Hükümet ile birlikte, kamu yönetimi alanında değişim başlamış, kamusal alanın daraltılması amacıyla özelleştirme ve ekonomik liberalizasyon politikaları uygulamaya konulmuştur. Kamu yönetimi anlayışında ilk reform süreci veya adımları olarak adlandırılacak bu dönemde, pek çok alanda devlet tekelleri kaldırılmış ve piyasaların serbestleştirilmesi sağlanmıştır

¹ Sözleşmecilik, kamu hizmetlerinin özel sektör firmaları ile imzalanacak sözleşmeler yoluyla gördürülmesi olarak ifade edilmektedir (Lane, 2000:305-306). Günümüzde kamunun ihtiyacı olan çeşitli hizmetler özel sektör firmalarından hizmet alımı sözleşmesi ile sağlandığı gibi, bazı kamu hizmetleri (eğitim, sağlık, ulaştırma, vb.) de sözleşmecilik anlayışı ile özel sektör firmaları tarafından kamu adına sunulmaktadır.

(Eryılmaz, 2013:164). Yeni kamu yönetimi alanında başlayan reform ve değişim süreci, 90'lı yıllarda yaşanan siyasal istikrarsızlıklar ve ekonomik krizler yüzünden yavaşlamış, ancak 2003 yılında kamu yönetiminde yeniden yapılanmayı esas alan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı (KYTKT)² ile yeni kamu yönetimi anlayışının esas alındığı reform sürecine girilmiştir (Güler, 2005:161). Yeni kamu yönetimi anlayışının ana reformlarının temellerinin atıldığı 2003 sonrasında; yerel yönetimler, kamu denetimi, kamu maliyesinin yönetimi, vb. gibi pek çok alanda yasal düzenleme ve uygulama düzeyinde yeni kamu yönetimi veya diğer bir ifade ile kamu işletmeciliği anlayışını görmek mümkündür.

Yeni kamu yönetimi anlayışının ana reformlarının temellerinin atıldığı 2003 sonrasında, Türkiye'de yapılan yasal düzenlemeler tarih sırasıyla şu şekilde gerçekleşmiştir:

- A) 09.10.2003 tarihinde vatandaşların bilgi edinme haklarını düzenleyen 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkında Kanun,
- B) 10.12.2003 tarihli kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanımının benimsendiği 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,
- C) 25.05.2004 tarihli kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek amacıyla, 5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
- D) 10.07.2004 tarihli büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlama amacıyla, 5126 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu,
- E) 22.02.2005 tarihli il özel idaresinin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenleme amacıyla, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu,
- F) 03.07.2005 tarihli Belediye Kanunu,
- G) 26.05.2005 tarihli 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu,
- H) 25.01.2006 tarihli Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanun,
- İ) 03.12.2010 tarihli Sayıştay Kanunu,
- J) 06.04.2011 tarihli Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri İle Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu,
- K) 29.06.2012 tarihli Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu.

² 2003 yılında hazırlanarak TBMM'ye sunulan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile belirlenmiştir. Ancak, TBMM tarafından kabul edilerek kanunlaşan tasarı Cumhurbaşkanı tarafından bazı maddeleri Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Kamu yönetiminde değişimi ve gelişmeyi esas alan ve bu amaçla hazırlanan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı; değişen dünya koşulları ve konjonktür nedeniyle vatandaşların hem artan hem de değişen taleplerinin karşılanması, kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması ve katılımçılık esaslı bir kamu yönetiminin oluşturulmasını esas almıştır. Tasarı incelendiğinde, genel olarak Türk Kamu Yönetiminin; yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde vatandaş ve hizmet odaklı, piyasa araçlarını kullanan, hukuka saygılı ve hukuk kurallarını uygulayan, bürokrasinin azaltıldığı, performans ve kalite odaklı, bilgi teknolojilerini kamu yönetiminin her alanında yaygın bir şekilde kullanan, yetki devrinin yapıldığı, hesap verebilirliği ön plana çıkaran, vatandaşların bilgi edinme hakkına inan ve şeffaf bir kamu yönetiminin kurulmasının amaçlandığı görülmektedir (KYTKT, 2003). Gerek KYTKT ve gerekse yeni kamu yönetimi anlayışının benimsenmesinden sonra yapılan yasal düzenlemeler, Türk Kamu Yönetiminin çağdaş, etkin, verimli, şeffaf, hesap verebilir, katılımçı ve paylaşımcı, sonuç ve hedef odaklı bir yapıya kavuşturulmasına yöneliktir.

Bu sayede tıpkı özel sektör firmaları gibi müşteri-vatandaş memnuniyetinin esas alındığı, demokratik, katılımçı, esnek, düşük maliyetli ve etkin bir kamu yönetimi sistemine ulaşmak mümkün olacaktır. E-Devlet uygulaması, vatandaşların kamu hizmetleri ve görevlilerine ilişkin şikayetlerinin değerlendirildiği BİMER ve CİMER uygulamaları, geçmişte Bakanlık hiyerarşisi altına yürütülen çeşitli hizmetlerin yerel yönetimlere devredilmesi, kamu hizmetlerinin bir kısmının sözleşmecilik yolu ile özel sektör tarafından yerine getirilmesinin sağlanması, kamu işletmelerinin özelleştirilmesi, istihdam piyasalarında esnek çalışmanın yasal hale getirilmesi, sağlık sosyal güvenlik alanında gerçekleştirilen düzenlemeler, 2003 sonrasında yapılan yasal düzenlemeler ile Türk Kamu Yönetiminde yeni kamu yönetimi anlayışının uygulama ve örnekleri arasında sayılabilir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı içerisinde yer alan iyi yönetim³, Türk Kamu Yönetimi tarafından da benimsenmiştir. Nitekim bu durumu 2003 yılında Maliye Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı ve AB Bakanlığı tarafından hazırlanan raporda görmek mümkündür. Raporda iyi yönetim ilkeleri; şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımçılık, cevap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, etkinlik, eşitlik ve stratejik vizyon şeklinde daha geniş kapsamlı belirtilmiştir (Maliye Bakanlığı, 2003:VII-IX).

Yeni kamu yönetimi anlayışı içinde yer alan iyi yönetim ilkelerinden şeffaflık ve hesap verebilirliğin toplumsal algısının ölçülmesinin amaçlandığı bu çalışmada, kısaca şeffaflık ve hesap verebilirlik kavramlarının incelenmesi faydalı olacaktır.

2.2.Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik

TBMM şeffaflık kavramını saydamlık olarak ele almakta ve kavramı; kamu yönetiminde görev, yetki ve sorumluluklar ile karar ve hizmet süreçlerinin önceden bilinebilir ve açık olması, kamu kurum ve kuruluşları tarafından alınan karar, belge ve bilgilere ulaşmayı, tüm faaliyetlerin ve denetim sonuçlarının kamuoyuna rapor edilmesi olarak tanımlamaktadır (2003:13). Şeffaflık kavramının tanımı incelendiğinde; öncelikli olarak kamu kurum ve kuruluşlarının tüm faaliyet, süreç, yetki ve sorumluluklarının açık olması gerektiği, sonrasında ise bunlara ilişkin kamuoyunun bilgi ve belge taleplerine cevap verebilmesi ön planda tutulduğu görülmektedir. Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarının gerek görev ve sorumluluklarına ilişkin faaliyetleri ve gerekse mali hareketlerinin rutin raporlar ile kamuoyuna sunumu ile şeffaflık pekiştirilmektedir. Atısyan ve Sayın (2000:28-29)'a göre; kamu yönetiminin şeffaf olması, toplumun kamu

³ Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 2002 yılında hazırlanan "Avrupa Yönetişimi Hakkında Beyaz Kitap" adlı belgede iyi yönetim; "Özellikle açıklık, katılımçılık, hesap verebilirlik, etkinlik ve tutarlılık açısından erkin Avrupa düzleminde kullanılma biçimini etkileyen kurallar, süreçler ve davranışlar" olarak tanımlanmaktadır (Kesim ve Petek, 2005:42).

yönetimine duyacağı güveni arttırmakta, toplumun devlet üzerindeki denetimini arttırmaktadır. Şeffaflığın olmadığı bir kamu yönetimi, hem kamu kurum ve kuruluşlarının, hem de devletin vatandaşlarına karşı hesap verme sorumluluğunu yerine getirmediği bir yapıya sahiptir.

Küresel ekonomik sistem içerisinde kamu yönetiminin ve dolayısı ile devletlerin şeffaflığının sağlanması, hem ulusal hem de uluslararası bağlamda özel sektör ve bireylerin karar mekanizmaları açısından hayati önem taşımaktadır. Gerek siyasal anlamda ve gerekse idari anlamda şeffaflık; ulusal ve uluslararası kamuoyunu izlenen politikalar, kural ve yasalar hakkında bilgilendirecek, kamu yöneticilerinin bu politikalara uygun davranmaları yönünde bir gözetim ve denetim mekanizması oluşturacak ve böylece kamuda ortaya çıkabilecek yolsuzluklar azalacaktır (Kuzey, 2003:1). Görüldüğü üzere kamu yönetiminin şeffaflığının sağlanması, hem ulusal hem de uluslararası arenada genel bir güvenin oluşmasını sağlarken, oluşacak güven ortamı sayesinde küresel sermaye hareketlerinin de akışını kolaylaştıracaktır. Günümüzde kamu yönetiminin ve siyasal yapının şeffaf olduğu ülkelerde, hem ulusal yatırımcılar hem de küresel sermaye aktörleri daha kolay, sorunsuz ve endişe duymadan yatırım yapmakta ve ülkelerin ekonomik kalkınmalarına katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte kamu yönetiminin şeffaf olması vatandaşların devlete olan güvenlerini de arttırmaktadır.

Kamu yönetiminin şeffaflığı veya kamu yönetiminde şeffaflık, toplumsal anlamda kamuda yolsuzluğun azaldığı veya olmadığı yönünde bir algının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü her yıl yayınladığı raporlar ile kamu yönetimlerinin şeffaflığını ve küresel yolsuzluk algısını ortaya koymaktadır. Türk Kamu Yönetiminin şeffaflığını ortaya koymasından önem taşıyan Yolsuzluk Algısı Endeksinde Türkiye, 2013 yılından beri hızlı bir gerileme yaşayarak kötü bir görünüm sergilemektedir.

2017 yılında 180 ülke arasında 81. sırada yer alan Türkiye, son beş yılda 28 basamak gerilemiş ve küresel bazda kamu yönetiminde şeffaflığın az, yolsuzluğun yüksek olduğu bir ülke görünümünü sergilemektedir. Yine 2017 yılı verilerine göre Türkiye 35 OECD ülkesi içinde 34. sırada iken, gelişmiş 20 ülke (G20) arasında 13. sırada yer almaktadır. 2017 yılında yolsuzluk algı endeksi puan ortalaması dünya genelinde (180 ülke) 43 iken, AB ve Batı Avrupa ülkelerinin ortalama puanı 66 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşın Türkiye'nin 2017 yolsuzluk algı puanı 40 olarak hesaplanmış ve bu puan ile Türkiye gerek AB ülkeleri ve gerekse dünya ortalamasının oldukça gerisinde kalmıştır (TI, 2018).

İyi yönetişimin bir diğer ilkesi olan hesap verebilirlik en genel ifade ile kamu kurum ve kuruluşlarında yetkili, yönetici pozisyonundaki kişilerin; kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığı, bütçelendiği ve raporlandığı hakkında sorumlu olmaları ve gerektiğinde hesap verebilmeleri (Toksöz, 2008: 18) olarak tanımlanmaktadır. Kavramın tanımından da anlaşılacağı üzere, hesap verebilirlik; kamu kaynaklarını kullanan yöneticilerin, kaynakları doğru, etkin ve verimli kullanıp kullanmadıklarına ilişkin kamuoyuna karşı sorumlu olmaları ve gerektiğinde kamuoyuna hesap vermelerini ifade etmektedir. Devletlerin en önemli gelir kaynağının vatandaşlardan toplanan vergiler olduğu dikkate alındığında, vatandaşların ve dolayısı ile devletin kaynaklarını kullanan kamu yöneticilerinin, bu kaynaklarının kullanımından sorumlu olmaları ve gerektiğinde hesap verebilmeleri, hem yasal hem de ahlaki bir gereklilik olarak nitelendirilmelidir.

Hesap verebilirliği sadece kamu yöneticileri ile sınırlandırmak hem yanlış hem de eksik bir yaklaşım olacaktır. Kuşkusuz hesap verebilirlik; toplumsal yaşamın her alanında faaliyet gösteren, hizmet veren her kurum ve kişinin politika, faaliyet ve

kaynak kullanımları hakkında ortaklarına, kurumlara ve kamuoyuna karşı hesap vermeye çağırabilmektir. Bu nedenle hesap verebilirliği; siyasal, idari ve hukuki hesap verebilirlik olarak üç grupta sınıflandırmak mümkündür.

Siyasi hesap verebilirlik; siyasi parti ve temsilcilerinin seçimler yolu ile kamuoyuna hesap verebilirliği iken, idari hesap verebilirlik; kamu kurum ve kuruluşlarının, gerek kendi içlerinde ve gerekse birbirlerine karşı yatay ve dikey hesap verebilirliğidir. Hukuki hesap verebilirlik ise; yargı organları dahil olmak üzere devletin bütün kurum ve kuruluşlarının, karar ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık olmasıdır (Samsun, 2003:20). Hesap verebilirlik, kamu çalışanlarının faaliyetlerinden dolayı sorumlu olmasını ifade ederken, hesap verme sorumluluğu ise; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesi, kullanılması, muhasebeleştirilmesi, raporlanması ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından kaynaklanmaktadır. Hesap verme sorumluluğu ile halkın kamu yönetimi ve kurumlarına güveninin artırılması amaçlanmaktadır. Hesap verme sorumluluğu, ilgili tarafların bireysel ve kollektif sorumluluğu hissetmesinde daha etkilidir. Sorumluluk, sahiplenme, dürüstlük ve güven gibi değerlerin geliştirilebildiği ölçüde hesap verme sorumluluğu düzenlemeleri daha da güçlenecektir (Kesim, 2013: 273).

Türk Kamu Yönetiminde, yeni kamu yönetimi anlayışına ilişkin yapılan düzenlemeler arasında şeffaflık ve hesap verebilirliğe ilişkin çok sayıda atıf ve ifade yer almaktadır. Nitekim 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun yapılmasında; kamu yönetiminde açıklık ve şeffaflığın sağlanması, kamu yönetiminin hesap verebilir olması ve kamuoyu denetimini sağlanması gibi yeni kamu yönetimi anlayışı esasları etkili olmuştur. Benzer şekilde yerel yönetimler kanununda da şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetiminin oluşturularak, vatandaş ve devlet arasındaki güvenin tesis edilmesi amaçlanmıştır.

3. Yöntem

İyi yönetişimin ilkelerinden şeffaflık ve hesap verebilirliğin, Türk kamu yönetiminde ne düzeyde uygulandığının incelendiği bu araştırmada, kamu yönetiminin şeffaflık ve hesap verebilirliğinin toplumsal algısının ölçülmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda Türkiye genelinde 48 ilde 1004 kişi ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırma veri toplama aracı olarak 2009 yılında Sözen ve Algan tarafından hazırlanan İyi Yönetişim Araştırma Raporunda kullanılan 5'li Likert tipi ölçekle hazırlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda yeniden düzenlenmiş 7 madde-sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırma anket formu; katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 6 soru ve katılımcıların kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının ölçülmesine yönelik 7 madde-önerme olmak üzere iki bölüm halinde hazırlanmıştır.

Araştırma evreni olarak başta İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Bursa, Diyarbakır gibi büyükşehirler olmak üzere 48 il seçilmiştir. Araştırma örneklem grubu da araştırma kapsamına alınan 48 ilde yaşayan 18 yaşından büyük bireyler arasından, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş kişilerden oluşmaktadır. Araştırma veri toplama sürecinde toplanan 1004 formun ülke genelindeki illere göre dağılımı aşağıdaki Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örneklem Grubunun Dağılımı

Şehir	Nüfus	Küme İçinde Payı (%)	Asgari Örneklem Sayısı-Örneklem Büyüklüğü ⁴	Şehir	Nüfus	Küme İçinde Payı (%)	Asgari Örneklem Sayısı-Örneklem Büyüklüğü
Adana	2.216.475	3,28	13-33	Kars	287.654	0,43	2-4
Adıyaman	615.076	0,91	3-10	Kayseri	1.376.722	2,04	8-20
Afyonkarahisar	715.693	1,06	4-10	Kırıkkale	278.749	0,41	2-4
Ankara	5.445.026	8,05	31-80	Kilis	136.319	0,20	1-3
Antalya	2.364.396	3,50	13-35	Kocaeli	1.883.270	2,79	11-28
Aydın	1.080.839	1,60	6-16	Konya	2.180.149	3,22	12-32
Bartın	193.577	0,29	1-3	Malatya	788.676	1,17	4-11
Batman	585.252	0,87	3-9	Manisa	1.413.041	2,09	8-20
Bayburt	80.417	0,12	1-3	Mardin	809.719	1,20	5-12
Bingöl	273.354	0,40	2-5	Mersin	1.793.931	2,65	10-27
Bursa	2.936.803	4,34	16-43	Muğla	938.751	1,39	5-14
Çorum	528.422	0,78	3-8	Niğde	352.727	0,52	2-5
Denizli	1.018.735	1,51	6-15	Ordu	742.341	1,10	4-11
Diyarbakır	1.699.901	2,51	9-25	Osmaniye	527.724	0,78	3-8
Düzce	377.610	0,56	2-6	Rize	331.041	0,49	2-5
Elazığ	583.671	0,86	3-9	Sakarya	990.214	1,46	6-15
Erzincan	231.511	0,34	1-3	Samsun	1.312.990	1,94	7-20
Erzurum	760.476	1,12	4-11	Şanlıurfa	1.985.753	2,94	11-30
Gaziantep	2.005.515	2,97	11-30	Tekirdağ	1.005.463	1,49	6-15
Giresun	437.393	0,65	2-7	Trabzon	786.326	1,16	5-11
Gümüşhane	170.173	0,25	1-3	Uşak	364.971	0,54	2-5
Hatay	1.575.226	2,33	9-23	Van	1.106.891	1,64	6-17

⁴ Araştırma evreninin toplam büyüklüğü 67.613.413 kişidir. Bu doğrultuda araştırmada veri toplama amacıyla uygulama yapılan her ilin nüfusu, araştırma evreninin büyüklüğüne bölünmüş olup, ilin toplam nüfus sayısı içindeki ağırlığı hesaplanmıştır. Araştırmanın asgari örneklem büyüklüğü (n=384) esas alınarak, her ilin ağırlıklı payına-oranına göre yapılması gereken anket sayısı belirlenmiş ve bu sayıdan az olmamak koşulu ile her ilden tesadüfi örneklem seçimi yolu ile seçilen örneklemelerden veri toplanmıştır.

İstanbul	15.029.231	22,23	86-222	Yozgat	418.650	0,62	2-6
İzmir	4.279.677	6,33	24-63	Zonguldak	596.892	0,88	3-9
TOPLAM	45.204.449		257-672	TOPLAM	22.408.96		127-332

Kaynak: TÜİK, 2018.

Araştırmada veri toplama amacıyla anket uygulaması yürütülen 48 ilin toplam nüfusu 67.613.413 kişidir. Veriler illerin nüfuslarının, araştırma evreni olarak belirlenen 48 ilin toplam nüfusuna oranı esas alınarak belirlenen oran doğrultusunda toplanmıştır. Bu bağlamda veri toplanan illerden İstanbul'da, toplanması gereken veri formu (asgari örneklem) oranı ve toplanan form sayısı (örneklem sayısı) aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır.

$$\text{Örneklem İçindeki Payı (Oran)} = \frac{\text{İstanbul'un Nüfusu}}{\text{Evrenin Toplam Nüfusu}}$$

$$\text{Örneklem İçindeki Payı} = 15.029.231 : 67.613.413 = \%22,23$$

Asgari örneklem sayısına göre İstanbul'da ulaşılması gereken örneklem sayısı = $384 * 0,2223$

Asgari örneklem sayısına göre İstanbul'da ulaşılması gereken örneklem sayısı = 85,36 kişi

Yukarıdaki hesaplamalar doğrultusunda veri toplanan her ilde asgari örneklem büyüklüğüne göre asgari örneklem sayısından daha fazla örneklem ulaşılmaya çalışılmıştır. Veri toplama süreci 15 Temmuz 2018-10 Ağustos 2018 döneminde yürütülmüş olup, bu süreçte 1095 kişi ile yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiş⁵, daha hızlı sonuç alabilmek amacıyla bu süreçte anketörler kullanılmıştır.

Katılımcılardan 91 kişi anket formunda yer alan sorulara kısmen veya eksik cevap verdiği için, bu formlar araştırmaya dahil edilmemiş, geri kalan 1004 anket formunun ise kullanılabilir nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004: 50) tarafından hazırlanmış katsayılar göre örneklem büyüklüğü tablosunda, %95 güven aralığı ve %5 hata payında bulgulara erişebilmek için azami evren sayısında dahi 384 örneklemin yeterli olduğu bilgisi doğrultusunda⁶ ulaşılan 1004 anket formunun araştırmada ulaşılabilecek bulguları güvenilir kılacağı anlaşıldığından, örneklem büyüklüğü $n=1004$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırma verilerinin analizinde SPSS. 22.0 İstatistik Paket Programından yararlanılmış olup, tanımlayıcı (frekans, %, ortalama, vb.) istatistik testler ile araştırmanın problemlerini cevaplamada non-parametrik testler kullanılmıştır.⁷ Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach's Alpha,

⁵ Araştırmaya başlanmadan önce asgari örneklem büyüklüğü sayısı olan $n=384$ 'ün yeterli olmayacağı düşünülmüş, araştırmadan ulaşılabilecek istatistiksel sonuçların daha güvenilir olabilmesi amacıyla en az 1.000 kişi ile anket uygulaması yapılması planlanmıştır.

⁶ Bilimsel araştırmalarda evrenin büyüklüğü bilindiği durumlarda, evrendeki örneklem sayısı ne kadar büyük olursa olsun, %95 güvenilirlikte ve %5 hata payında sonuçlara ulaşabilmek için asgari 384 örneklem sayısı yeterlidir (Karasar, 2003; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004; İslamoğlu, 2009).

⁷ Araştırma sürecinde elde edilen verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğinin belirlenmesi amacıyla normallik testi (Shapiro-Wilk) testi yürütülmüştür. Test sonucunda p değerinin 0,05'den küçük olduğu görüldüğünden verilerin normal dağılım sergilemediği, dolayısı ile veri analizinde non-parametrik testlerin kullanılması gerektiğine karar verilmiştir.

geçerliliğini test etmek amacıyla *KMO-Bartlett's* testleri yürütülmüş olup, ölçekte yer alan 7 maddenin tamamının geçerli ve güvenilir sonuçlar ($n=7$ ve $\alpha=0,794$; $KMO=0,818$; Bartlett's Test $X^2=2671,011$; $p<0,05$) vereceği tespit edilmiştir.

Araştırma amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türk kamu yönetiminde şeffaflığın toplumsal algısı ne düzeydedir?
2. Türk kamu yönetiminde hesap verebilirliğin toplumsal algısı ne düzeydedir?

Kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin toplumsal algısının analiz edildiği bu çalışmada, anket formlarından elde edilen veriler ile aşağıdaki hipotezlerin doğruluğu istatistiksel olarak ispatlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırmamanın hipotezleri:

$H_1=$ Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile şeffaflık algıları arasında fark vardır.

$H_2=$ Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile hesap verebilirlik algıları arasında fark vardır.

4. Bulgular

Araştırma örneklem grubunun sosyo-demografik özelliklerine ilişkin dağılım, aşağıdaki Tablo 2'de sunulmuştur.

Araştırmaya katılanların %38,2'si kadınlardan, %61,8'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %42,6'sı evli iken, %57,4'ü bekarıdır.

Araştırma örneklem grubunun %54,7'si 18-29 yaş, %23,8'i 30-40 yaş, %12,7'si 41-50 yaş, %7,8'i 51-60 yaş ve sadece %1'i 61 yaş ve üstü kişilerden oluşmaktadır. Yaş demografik değişkenine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; araştırmaya katılanların %91,2'si 50 yaş altı, %8,8'i ise 51 yaş üstü kişilerden oluşmaktadır.

Araştırma örneklem grubunu oluşturan kişilerin %33,9'u öğrenciler, %15,1'i özel şirket çalışanı, %19,7'si kamu personeli, %11,2'si'ü serbest meslek çalışanı, %4,7'si emekli, %10,3'ü ev hanımı ve %5,1'i çalışmayan kişilerden oluşmaktadır.

Araştırma örneklem grubunun %48,2'sinin aylık geliri asgari ücret düzeyinde iken, %15,4'ünün 1.605-2.500 TL arasında, %12'sinin 2.501-3.500 TL arasında, %9,4'ünün 3.501-4.500 TL arasında, %7,3'ünün 4.501-5.500 TL arasında ve %7,7'sinin 5.501 TL ve üstünde olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların %1,9'u okuryazar değil iken, %3,4'ü ise okuryazardır. Katılımcıların %5'i ilköğretim, %6,3'ü ortaöğretim, %18,6'sı ise lise düzeyinde eğitime sahiptir. Ön lisans düzeyindeki katılımcıların oranı %12,3 iken, lisans düzeyindeki eğitime sahip olan veya lisans düzeyinde eğitim görenlerin oranı %43,3'tür. Lisansüstü düzeyde eğitime sahip katılımcı oranı ise %9,2'dir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda araştırma örnekleme grubunun oldukça büyük bir kısmının (%83,4) lise ve üstü düzeyde eğitilmiş kişilerden oluştuğu, dolayısı ile *kamu yönetiminin şeffaflığı ve hesap verebilirliği* hakkında bilgiye sahip olabilecekleri veya bilgi sahibi oldukları varsayılabilir.

Araştırmaya katılan kişilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, araştırma örneklem grubunun; eğitilmiş, genç ve düşük gelir grubu kişilerden oluştuğu söylenebilir.

Tablo 2. Örneklem Grubunun Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Demografik Özellik	Kişi Sayısı (n)	Frekans (%)	Demografik Özellik	Kişi Sayısı (n)	Frekans (%)
CİNSİYET			MEDENİ DURUM		
Kadın	384	38,2	Bekar	576	57,4
Erkek	620	61,8	Evli	428	42,6
Toplam	1004	100	Toplam	1004	100
YAŞ			EĞİTİM		
18-29 yaş arası	549	54,7	Okuryazar değil	19	1,9
30-40 yaş arası	239	23,8	Okuryazar	34	3,4
41-50 yaş arası	128	12,7	İlköğretim	50	5,0
51-60 yaş arası	78	7,8	Ortaöğretim	63	6,3
61 yaş ve üstü	10	1,0	Lise	187	18,6
			Ön lisans	123	12,3
			Lisans	436	43,3
			Lisansüstü	92	9,2
Toplam	1004	100	Toplam	1004	100
MESLEK			GELİR		
Kamu personeli	198	19,7	Asgari ücret	484	48,2
Özel şirket çalışanı	152	15,1	1.605-2.500 TL arası	155	15,4
Serbest meslek	112	11,2	2.501-3.500 TL arası	120	12,0
Emekli	47	4,7	3.501-4.500 TL arası	94	9,4
Ev hanımı	103	10,3	4.501-5.500 TL arası	73	7,3
Öğrenci	340	33,9	5.501 TL ve üstü	78	7,7
Çalışmıyor	52	5,1			
Toplam	1004	100	Toplam	1004	100

Katılımcıların, kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik yönündeki görüşlerinin dağılımı aşağıdaki Tablo 3'de sunulmuştur. Tabloda yer alan bulgular incelendiğinde; genel olarak katılımcıların Türk Kamu Yönetiminin veya yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik yönünde negatif bir düşüncede olduklarını söylemek mümkündür.

Katılımcı görüşleri madde-önerme bazında ele alındığında; araştırmaya katılanların %33,1'i kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların vatandaşlara bilgi vermekten kaçındıkları yönünde görüşe sahip iken, %38,7'si ise kamu çalışanlarının vatandaşlara bilgi vermekten kaçınmadıkları yönünde pozitif görüşe sahiptir. Katılımcıların %28,1'i ise kamu çalışanlarının vatandaşlara bilgi vermekten

kaçındıklarına kısmi düzeyde katılmaktadır. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların yaklaşık yarısı kamu çalışanlarının vatandaşlara bilgi vermekten kaçınmadıkları yönünde görüşe sahip oldukları, buna karşın önemli bir kısmının ise kamu çalışanlarının vatandaşlara bilgi vermekten kaçındıkları yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duyulan bilgilere kolayca ve zamanında erişebilmek mümkündür, sorusuna olumlu yönde görüş bildirenlerin oranı %32,3 iken, katılımcıların %37,5'i negatif görüşe sahiptir. Kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duyulan bilgilere kolayca ve zamanında erişebilmek mümkündür sorusuna kısmi düzeyde katılanların oranı ise %30,2'dir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların; çoğunlukla kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duydukları bilgilere kolayca ve zamanında erişemedikleri yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Kamu kurum ve kuruluşları her anlamda şeffaf bir yapıya sahiptir, sorusuna olumlu yönde görüş bildirenlerin oranı %24 iken, katılımcıların %45,7'si kamu kurum ve kuruluşlarının her anlamda şeffaf bir yapıda olmadığı yönünde olumsuz görüşe sahiptir. Katılımcıların %30,3'ü ise; kamu kurum ve kuruluşlarının her anlamda şeffaf bir yapıda olduğu yönündeki önermeye kısmen katılmaktadır. Ulaşılan bulgular doğrultusunda; katılımcıların genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarının şeffaf olmadığı yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Türkiye'de kamu yönetiminde şeffaflığa önem verilmektedir, sorusuna olumlu yönde görüş bildirenlerin oranı %26,5 iken, katılımcıların %45,1'i Türkiye'de kamu yönetiminde şeffaflığa önem verilmediği yönünde negatif görüş bildirmektedir. Katılımcıların %28,4'ü ise; Türk Kamu Yönetiminde şeffaflığa önem verildiğine kısmen inanmaktadır. Bulgular doğrultusunda; araştırmaya katılanların önemli sayılabilecek bir oranda (>%50) Türk Kamu Yönetiminde şeffaflığa önem verilmediği yönünde görüşe sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar; vatandaşların sorularına cevap vermeye hazır ve sorunlarına duyarlı oldukları gibi aynı zamanda anlayışlı ve yardımsever yapıya sahiptirler, sorusuna olumlu yönde bildirenlerin oranı %27,1 iken, katılımcıların %42'si olumsuz görüş bildirmektedir. Araştırmaya katılanların %30,9 gibi önemli sayılabilecek bir kısmı ise; kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların, vatandaşlara karşı duyarlı, yardımsever ve anlayışlı olduklarına kısmen katılmaktadır. Bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların; genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların, vatandaşlara karşı duyarlı, yardımsever ve anlayışlı olmadıkları yönünde bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılanların %30'u, kamu kurum ve kuruluşlarının kamuoyuna hesap verdikleri yönünde olumlu görüşe sahip iken %43,9'u kamu kurum ve kuruluşlarının kamuoyuna hesap vermedikleri yönünde görüşe sahip oldukları görülmektedir. Bulgular doğrultusunda; katılımcıların genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarının kamuoyuna hesap vermedikleri yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Türk kamu yönetiminde hesap verebilirliğin ön planda olduğu yönünde olumlu görüş bildirenlerin oranı %28,6 iken, olumsuz görüş bildirenlerin oranı %47,7'dir. Bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların genel olarak kamu yönetiminin hesap verebilirliği yönünde olumsuz görüşe sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 3. Katılımcıların Kamu Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğe İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar bilgi vermekten kaçınmaktadır.	7,6	1,1	8,1	9,2	3,9
Kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duyulan bilgilere kolayca ve zamanında erişebilmek mümkündür.	7,1	0,4	0,2	4,9	,4
Kamu kurum ve kuruluşları her anlamda şeffaf bir yapıya sahiptir.	8,0	7,7	0,3	7,3	,7
Türkiye’de kamu yönetiminde şeffaflığa önem verilmektedir.	6,6	8,5	8,4	8,8	,7
Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar; vatandaşların sorularına cevap vermeye hazır ve sorunlarına duyarlı oldukları gibi aynı zamanda anlayışlı ve yardımsever yapıya sahiptirler.	8,0	4,0	0,9	19,0	,1
Kamu kurum ve kuruluşları kamuoyuna hesap vermektedirler.	0,5	3,4	6,1	9,4	0,6
Türkiye’de kamu yönetiminde hesap verebilirlik ön plandadır.	1,3	6,4	3,7	7,7	0,9

* 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3=Kısmen katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum.

Araştırmaya katılanların, Türk kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik ölçeği maddelerine verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları aşağıdaki Tablo 4’de sunulmuştur. Tablo 4’de yer alan bulgular incelendiğinde; katılımcıların genel olarak ölçekte yer alan maddelere verdikleri cevapların ortalamasının $X=2,66-2,90$ ile kısmen katılıyorum düzeyinde oldukları görülmektedir. Türk kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verebilir olduğu yönünde katılımcı algısının varlığı anlamına gelen $X=3,40$ ve üstü ortalama puana, ölçekte yer alan herhangi bir maddede ulaşamadığı gibi, ölçeğin tamamında da ulaşamamıştır ($X=2,79$; $SS=1,21$). Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların; genel olarak Türk Kamu Yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının kısmi düzeyde olduğu söylenebilir.

Ancak, gerek ölçek maddelerine verilen cevap ortalamaları ve gerekse ölçeğin tamamına ilişkin ortalama puanın 3’ün altında olması, araştırmaya katılanların kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının nötr⁸ düzeyin altında olduğunu göstermektedir. Dolayısı ile katılımcıların kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının negatif yönde olduğunu, diğer bir ifade ile kamu kurum ve kuruluşlarının her anlamda şeffaf olmadığı ve kamu yönetiminde hesap verebilirliğin ön planda olmadığı algısının bulunduğunu söylemek mümkündür.

⁸ 5’li Likert tipi ölçekte cevapların ortalaması 3 ise katılımcıların görüş ve algılarının nötr düzeyde olduğu, 3’ün altında ise negatif, üstünde ise pozitif yönde görüş ve algının bulunduğunu söylemek mümkündür (Tezbaşaran, 2008).

Tablo 4. Katılımcıların Kamu Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğe İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapmaları

	Ortalama ⁹	Standart Sapma
Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar bilgi vermekten kaçınmaktadır.	2,90	1,28
Kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duyulan bilgilere kolayca ve zamanında erişilebilirlik mümkündür.	2,84	1,18
Kamu kurum ve kuruluşları her anlamda şeffaf bir yapıya sahiptir.	2,66	1,15
Türkiye’de kamu yönetiminde şeffaflığa önem verilmektedir.	2,72	1,17
Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar; vatandaşların sorularına cevap vermeye hazır ve sorunlarına duyarlı oldukları gibi aynı zamanda anlayışlı ve yardımsever yapıya sahiptirler.	2,75	1,18
Kamu kurum ve kuruluşları kamuoyuna hesap vermektedirler.	2,76	1,27
Türkiye’de kamu yönetiminde hesap verebilirlik ön plandadır.	2,70	1,28
Ölçeğin tamamı için	2,76	1,21

Araştırmaya katılanların kamu yönetiminde şeffaflık algı düzeylerinin, katılımcıların sosyo-demografik özellik bağımsız değişkenlerine göre farklılaşarak farklılaşmadığını belirleme amacıyla non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri yürütülmüştür. Testler sonucunda, araştırmaya katılan örneklemelerin şeffaflık algı düzeylerinin sadece meslek demografik özellik bağımsız değişkeninde istatistiksel olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Katılımcıların şeffaflık algı düzeylerinin; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim ve gelir düzeyi değişkenlerinde ise, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$) ve şeffaflık algısının aynı düzeyde (negatif) olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda araştırmanın birinci hipotezi olan; “ $H_1=$ Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile şeffaflık algıları arasında fark vardır” hipotezi, meslek demografik özellik dışındaki diğer sosyo-demografik özelliklerde değişim olmaması nedeniyle kısmen kabul edilebilir olmasına karşın reddedilmiştir.

⁹ 5’li Likert ölçeğinde puan kategorileri ağırlıklı ortalamaya göre değerlendirilmiştir. Buna göre; “1,00-1,79 puan aralığı Kesinlikle Katılmıyorum”, “1,80-2,59 puan aralığı Katılmıyorum”, “2,60-3,39 puan aralığı Kısmen Katılıyorum”, “3,40-4,19 puan aralığı Katılıyorum”, “4,20-5,00 puan aralığı ise Kesinlikle Katılıyorum” anlamına gelmektedir (Uzun ve Yiğit, 2011: 191).

Meslek demografik özellik bağımsız değişkeninde, şeffaflık algısının hangi meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemek amacıyla LSD testi yürütülmüş ve test sonucunda özel şirket çalışanlarının kamu yönetiminde şeffaflık algı düzeylerinin, emekli katılımcıların şeffaflık algı düzeylerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve emekliler lehine farklılaştığı görülmüştür ($X^2=13,212$; $p=0,030<0,05$). Tablo 5’de yer alan Kruskal-Wallis H-testi sonucu elde edilen şeffaflık algısı ortalama değerleri incelendiğinde; emekli katılımcıların şeffaflık algı düzeylerinin özel şirket çalışanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir ($X=590,31>449,65$). Diğer meslek grubundaki katılımcıların şeffaflık algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile diğer meslek grubundaki katılımcıların kamu yönetiminde şeffaflık algıları aynı düzeydedir.

Ulaşılan bulgular doğrultusunda; emekli katılımcıların kamu yönetimi şeffaflık algı düzeyleri diğer meslek gruplarındaki katılımcılara göre daha yüksek veya olumlu iken, özel sektör çalışanlarının şeffaflık algı düzeyleri ise daha olumsuz düzeydedir denilebilir.

Tablo 5. Katılımcıların Şeffaflık Algı Düzeylerinin Mesleklerine Göre Değerlendirilmesi

Meslek Değişkeni	N	Ortalama	df	X ² (Chi-Square)	p (sig.)
Kamu personeli	198	501,19	6	13,212	0,030
Özel şirket çalışanı	152	449,65			
Serbest meslek	112	519,92			
Emekli	47	590,31			
Ev hanımı	103	534,16			
Öğrenci	340	493,08			
Çalışmıyor	52	543,93			

Araştırmaya katılanların kamu yönetiminde hesap verebilirlik algı düzeylerinin, katılımcıların sosyo-demografik özellik bağımsız değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirleme amacıyla non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri yürütülmüştür. Testler sonucunda, araştırmaya katılan örneklemelerin kamu yönetiminde hesap verebilirlik algı düzeylerinin; cinsiyet, yaş meslek ve eğitim demografik bağımsız değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Buna karşın medeni durum ve gelir demografik bağımsız değişkenlerinde ise, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı ($p>0,05$) ve katılımcıların hesap verebilirlik algısının aynı düzeyde (negatif) olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda araştırmacının ikinci hipotezi olan; “*H₂= Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile hesap verebilirlik algıları arasında fark vardır*” hipotezi, medeni durum ve gelir demografik özellik dışındaki diğer sosyo-demografik özelliklerde değişim olmaması nedeniyle, kısmen kabul edilebilir olmasına karşın reddedilmiştir

Hesap verebilirlik algısının, hangi cinsiyet grubunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemek amacıyla LSD testi yürütülmüş ve test sonucunda; erkek katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeylerinin, kadın katılımcılardan istatistiksel

olarak anlamlı düzeyde kadın katılımcılar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($Z=-3,300$; $p=0,001<0,05$). Tablo 6'da yer alan Mann-Whitney U- testi sonucu elde edilen hesap verebilirlik algısı ortalama değerleri incelendiğinde; kadın katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeylerinin, erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir ($X=539,94>479,31$).

Tablo 6. Katılımcıların Hesap Verebilirlik Algı Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Değerlendirilmesi

Cinsiyet Değişkeni	N	Ortalama	U	Z	p (sig.)
Kadın	384	539,94	104661,500	-3,300	0,001
Erkek	620	479,31			

Katılımcıların hesap verebilirlik algısının, hangi yaş grupları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemek amacıyla LSD testi yürütülmüş ve test sonucunda;

- 18-29 yaş grubundaki katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeylerinin, 41-50 yaş grubundaki kişilerle anlamlı düzeyde farklılaştığı ve 18-29 yaş grubundaki katılımcıların algı düzeylerinin daha düşük olduğu,
- 30-40 yaş grubundaki katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeylerinin, 41-50 ve 51-60 yaş grubundaki kişilere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve 30-40 yaş grubundaki katılımcıların algı düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür.

Ulaşılan bulgular doğrultusunda; katılımcıların yaşı arttıkça kamu yönetiminin hesap verebilirliği algı düzeylerinin arttığı, buna karşın daha genç yaş grubundaki kişilerin kamu yönetiminde hesap verebilirliğe ilişkin daha olumsuz algı ve düşünceye sahip oldukları söylenebilir. Katılımcıların hesap verebilirlik algılarının yaş demografik bağımsız özelliklerine göre değerlendirildiği Kruskal-Wallis H-test sonuçları aşağıdaki Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Hesap Verebilirlik Algı Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Değerlendirilmesi

Yaş Değişkeni	N	Ortalama	df	X ² (Chi-Square)	p (sig.)
18-29 yaş arası	549	495,16	4	9,561	0,049
30-40 yaş arası	239	474,83			
41-50 yaş arası	128	550,89			
51-60 yaş arası	78	559,48			
61 yaş ve üstü	10	502,80			

Katılımcıların hesap verebilirlik algısının, hangi meslek grupları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemek amacıyla LSD testi yürütülmüş ve test sonucunda; ev hanımları ve çalışmayan katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeylerinin, diğer meslek grubundaki katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ve diğer meslek grubundaki katılımcılara göre daha yüksek algı düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Tablo 8’de yer alan Kruskal-Wallis H-testi sonucu elde edilen hesap verebilirlik algısı ortalama değerleri incelendiğinde; ev hanımı ve çalışmayan katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeylerinin, diğer meslek gruplarındaki katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Hesap Verebilirlik Algı Düzeylerinin Mesleklerine Göre Değerlendirilmesi

Meslek Değişkeni	N	Ortalama	df	X ² (Chi-Square)	p (sig.)
Kamu personeli	198	461,77	6	21,447	0,002
Özel şirket çalışanı	152	474,38			
Serbest meslek	112	492,38			
Emekli	47	520,80			
Ev hanımı	103	592,51			
Öğrenci	340	498,87			
Çalışmıyor	52	590,47			

Katılımcıların hesap verebilirlik algısının, hangi eğitim düzeyi grupları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemek amacıyla LSD testi yürütülmüş ve test sonucunda; ön lisans ve lisansüstü düzeydeki katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeylerinin, okur-yazar olmayanlar, okur-yazarlar, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitilmiş kişilerle anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($X^2=17,075$; $p=0,017<0,05$). Ön lisans ve lisansüstü düzeyde eğitilmiş katılımcıların hesap verebilirlik algı düzeyleri, okur-yazar olmayan, okur-yazar, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki katılımcılardan anlamlı düzeyde düşüktür. Ulaşılan bulgular doğrultusunda; katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça kamu yönetiminin hesap verebilirliği algı düzeylerinin azaldığı, buna karşın daha düşük eğitim düzeyindeki kişilerin kamu yönetiminde hesap verebilirliğe ilişkin daha olumlu algı ve düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 9’da yer alan Kruskal-Wallis H-testi sonucu elde edilen hesap verebilirlik algısı ortalama değerleri incelendiğinde; eğitim düzeyi düşük katılımcıların hesap

verebilirlik algı düzeylerinin, ön lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Hesap Verebilirlik Algı Düzeylerinin Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

Eğitim Değişkeni	N	Ortalama	df	X ² (Chi-Square)	p (sig.)
Okuryazar değil	19	588,03	7	17,075	0,017
Okuryazar	34	562,31			
İlköğretim	50	585,07			
Ortaöğretim	63	562,94			
Lise	187	497,03			
Ön lisans	123	467,65			
Lisans	436	501,65			
Lisansüstü	92	438,21			

Araştırma verilerinin analizi sonucunda ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırma amacına uygun oluşturulan soruları aşağıdaki gibi cevaplandırmak mümkündür.

- i. Araştırmanın birinci sorusu olarak belirlenen, “Türk kamu yönetiminde şeffaflığın toplumsal algısı ne düzeydedir?” sorusu; araştırmaya katılan örneklem grubunun, kamu yönetiminde şeffaflık algısının kısmen olduğu, ulaşılan sayısal bulgulara göre algı düzeyinin negatif sayılabilecek bir düzeyi gösterdiği şeklinde cevaplandırılmıştır.
- ii. Araştırmanın ikinci sorusu olarak belirlenen, “Türk kamu yönetiminde hesap verebilirliğin toplumsal algısı ne düzeydedir?” sorusu; araştırmaya katılan örneklem grubunun, kamu yönetiminde hesap verebilirlik algısının kısmen olduğu, ulaşılan sayısal bulgulara göre algı düzeyinin negatif sayılabilecek bir düzeyi gösterdiği şeklinde cevaplandırılmıştır.
- iii. Araştırmanın üçüncü sorusu olarak belirlenen, “Türk kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin toplumsal algısı, katılımcıların sosyo demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusu aşağıdaki gibi cevaplandırılmıştır:
 - a. Katılımcıların kamu yönetiminde şeffaflık algı düzeylerinin, sadece meslek demografik özellik bağımsız değişkeninde farklılaştığı görülmüştür. Bulgulara göre; emekli katılımcıların kamu yönetimi şeffaflık algı düzeyleri diğer meslek gruplarındaki katılımcılara göre daha yüksek veya olumlu iken, özel sektör çalışanlarının şeffaflık algı düzeyleri ise daha olumsuz düzeydedir.

b.Katılımcıların kamu yönetiminde hesap verebilirlik algı düzeylerinin, cinsiyet, yaş meslek ve eğitim demografik bağımsız değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

5. SONUÇ

Yeni kamu yönetimi anlayışı; kamu hizmetlerinin özel sektör anlayışı ve uygulamaları ile sunumunun esas alındığı, daha az bürokrasinin yer aldığı, etkin, verimli, hesap verebilir bir yönetim anlayışıdır. Küresel bağlamda kamu yönetimi anlayışındaki bu değişim, kuşkusuz Türk Kamu Yönetimi ve kamu hizmetlerinin sunulmasındaki anlayışa yansımıştır. 1983 yılında Turgut Özal Hükümeti ile başlayan yeni kamu yönetimi anlayışına yönelik reform ve yasal düzenlemeler, 2003 yılında kamu yönetiminde yeniden yapılanmayı esas alan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile hız kazanmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışı içerisinde yer alan iyi yönetim, Türk Kamu Yönetimi tarafından da benimsenmiş, Türk Kamu Yönetiminin şeffaf, hesap verebilir, katılımcı, cevap verebilir, hukukun üstünlüğünün esas alındığı, etkin, eşitliğe öne veren ve stratejik vizyon sahibi bir yapıya dönüştürülmesini hedeflemiştir. Ancak uygulamada Türk Kamu Yönetiminin, yönetim ilke ve unsurları konusunda çok başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. Özellikle yönetimin şeffaflık ve hesap verebilirlik unsurlarında Türk Kamu Yönetiminin, küresel anlamda gittikçe başarısız sonuçlar aldığı ve dünya kamu yönetimi sisteminde gerilediğini söylemek mümkündür. Uluslararası Şeffaflık Örgütü her yıl yayınladığı raporlar ile kamu yönetimlerinin şeffaflığını ve küresel yolsuzluk algısını ortaya koymaktadır. Türk Kamu Yönetiminin şeffaflığını ortaya koymasından önem taşıyan Yolsuzluk Algısı Endeksinde Türkiye, 2013 yılından beri hızlı bir gerileme yaşayarak, 2017 yılında 180 ülke arasında 81. sıraya gerileyerek kötü bir görünüm sergilemektedir. Türk Kamu Yönetiminin hesap verebilirlik algı düzeyi de benzer şekilde olumsuz bir görünüm sergilemekte ve kamu yönetiminde hesap verme sorumluluğunun tam anlamıyla yerine getirilmediği belirtilmektedir.

Araştırma kapsamında Türkiye'nin 48ilinde yaşayan 1004 kişi ile yüz yüze yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerin analizi sonucunda, araştırmaya katılanların şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının genel olarak düşük düzeyde bulunduğu belirlenmiştir. Ancak, ulaşılan sonuçlar katılımcıların kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik algılarının negatif yönde olduğunu, diğer bir ifade ile kamu kurum ve kuruluşlarının her anlamda şeffaf olmadığı ve kamu yönetiminde hesap verebilirliğin ön planda olmadığını göstermektedir. Araştırma verilerinin analizi sonucunda, katılımcıların genel olarak kamu çalışanlarının vatandaşlara bilgi vermekten kaçındıkları yönünde görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Yine katılımcıların önemli bir kısmı kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duydukları bilgilere kolayca ve zamanında erişemedikleri görüşüne sahiptir. Ulaşılan bu bulgular, yeni kamu yönetiminin temel esaslarından biri olan vatandaşın bilgi edinme hakkının olduğu ilkesi ve 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkında Kanunu ile uyuşmamaktadır.

Araştırmaya katılanların genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarının şeffaf olmadığı yönünde görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde araştırmaya katılanların önemli sayılabilecek bir oranda (>%50) Türk Kamu Yönetiminde şeffaflığa önem verilmediği yönünde görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, katılımcılar nezdinde Türk Kamu Yönetiminde şeffaflığın sağlanmadığı, kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanması yönünde çıkarılan yasal düzenlemelerin yeterince uygulanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma verilerinden ulaşılan sonuçlar, Türk Kamu Yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin toplumsal algısının da, uluslararası değerlendirmeler ile benzeştiğini ve negatif sayılabilecek bir görüntü sergilediğini ortaya koymaktadır.

Araştırma verilerinin analizi sonucunda, Türk Kamu Yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin yeterince olmadığı, bu doğrultuda yapılan yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilemediği veya henüz tam anlamıyla uygulanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Küresel ekonomik sistem içerisinde kamu yönetiminin ve dolayısı ile devletlerin şeffaflığının sağlanması, hem ulusal hem de uluslararası bağlamda özel sektör ve bireylerin karar mekanizmaları açısından hayati önem taşımaktadır. Gerek siyasal anlamda ve gerekse idari anlamda şeffaflık; ulusal ve uluslararası kamuoyunu izlenen politikalar, kural ve yasalar hakkında bilgilendirecek, kamu yöneticilerinin bu politikalara uygun davranmaları yönünde bir gözetim ve denetim mekanizması oluşturacak ve böylece kamuda ortaya çıkabilecek yolsuzluklar azalacaktır. Kamu yönetiminin şeffaflığının sağlanması, hem ulusal hem de uluslararası arenada genel bir güvenin oluşmasını sağlarken, oluşacak güven ortamı sayesinde küresel sermaye hareketlerinin de akışını kolaylaştıracaktır. Günümüzde kamu yönetiminin ve siyasal yapının şeffaf olduğu ülkelerde, hem ulusal yatırımcılar hem de küresel sermaye aktörleri daha kolay, sorunsuz ve endişe duymadan yatırım yapmakta ve ülkelerin ekonomik kalkınmalarına katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte kamu yönetiminin şeffaf olması vatandaşların devlete olan güvenlerini de arttırmaktadır. Aynı zamanda her anlamda topluma hesap verebilen bir kamu yönetiminin varlığı, toplumsal açıdan devlete olan güveni arttıracığı gibi, küresel bağlamda da ülkenin demokratik ve hukuk devleti algısını da güçlendirecektir. Bu doğrultuda kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması için, başta 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanun olmak üzere yeni yönetim anlayışına yönelik yapılan yasal düzenlemelerin uygulanması yönünde gereken özenin gösterilmesi ve yönetişimin diğer ilkeleri veya unsurları olan katılımcılık, cevap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, etkinlik, eşitlik ve stratejik vizyon ilkelerine de azami derecede önem verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktan, C. C. (2008). Demokrasi ve İyi Yönetişim. *Yerel Siyaset Dergisi*, 2, 11-16.
- Atısyar, İ., Sayın, Ş. (2000). *Kamu Maliyesinde Saydamlık*, İstanbul: Tesev Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2013). *Bürokrasi ve Siyaset*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Falconer, P.K. (2012). Public Administration and The Public Management: Lesson From the UK Experience. <https://sihombing17.files.wordpress.com/2010/01/6-public-administration-and-new-public-management.pdf> (Erişim Tarihi: 16.09.2018).
- Farazmand, A. (2001) Globalization, The State and Public Administration:A Theoretical Analysis with Policy Implications for Developmental States. *Public Organization Review*, 1, 437-463.
- Güler, B. A. (2005). *Yeni Sağ ve Devletin Değişimi: Yapısal Uyarılama Politikaları*. 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Güzelsarı, S. (2004). *Kamu Yönetimi Gelişimi ve Güncel Sorunları* (Ed. Uğur Ömürgönülşen ve M. Kemal Öktem) içinde *Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları* (1-25), Ankara: İmaj Yayınları.
- Hughes, O. E. (2014). *Kamu İşletmeciliği ve Yönetimi*. (Çeviren: Buğra Kalkan, Bahadır Akın ve Şeyma Akın). Ankara: BigBang Yayınları.
- İslamoğlu, A.H. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı)*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Kalimullah, N. A., Alam, K. M. A., Nour M. M. A. (2012). New Public Management: Emergence and Principles. *Bup Journal*, 1(1): 1-22.

Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı (2003). *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma: 2*, <http://www.igb.gov.tr/Kutuphane/10%202003%20KYYY%20II.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2018).

Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kersbergen, K. V., Waarden, F. V. (2004). Governance As A Bridge Between Disciplines: Cross-Disciplinary Inspiration Regarding Shifts in Governance and Problems Of Governability, Accountability and Legitimacy. *European Journal Of Political Research*, 43(2), 143-171.

Kesim, H.K., Petek, A. (2005). Avrupa Komisyonunca Belirlenen İyi Yönetişimin İlkeleri Çerçevesinde Türk Kamu Yönetiminin Bir Eleştirisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 38(4), 39-58.

Kesim, E. (2013). *Bir Etik Davranış İlkesi Olarak Hesap Verebilirlik (Hesap Verme Sorumluluğu)*. 269-281, <http://etik.gov.tr/Portals/0/makaleler/Erdogan%20Kesim.pdf> (Erişim Tarihi: 07.08.2018).

Kırılmaz, M., Atak, F. (2015). Kamu Mali Yönetiminde Şeffaflık Ve Hesap Verebilirlik Araçları: Faaliyet Raporları. *Ombudsman Akademik Dergisi*, 3, 189-217.

Kuzey, P. (2003). *Şeffaflık ve İyi Yönetişim. İyi Yönetişimin Temel Unsurları*, Ankara: Maliye Bakanlığı ABDİB Yayınları.

Lane, J. E. (2000). *The Public Sector: Concepts, Models and Approaches*. London:Sage Publications.

Leftwich, A. (1993). Governance, Democracy and Development in the Third World. *Third World Quarterly*, 14(3), 605-624.

Ömürgönülşen, U. (2003). *Çağdaş Kamu Yönetimi -1* (Ed. Muhittin Acar, Hüseyin Özgür), içinde "Kamu Sektörünün Yönetimi Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Yeni Kamu İşletmeciliği (3-43)". Ankara: Nobel Yayınevi.

Samsun, N. (2003). *Hesap Verilebilirlik ve İyi Yönetişim, İyi Yönetişimin Temel Unsurları*, Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Yayını.

Tan, T. (1995). İdarede Yeni Ussallık Arayışları ve Hukuk. *Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri II*, Ankara: TODAİE Yayınları, 175-183.

TBMM. (2003). *Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Plan ve Bütçe ve Anayasa Komisyonları Raporları (1/731)*, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c041/tbmm22041054ss0349.pdf> (Erişim Tarihi: 05.08.2018).

T.C. Maliye Bakanlığı. (2003). *İyi Yönetişimin Temel Unsurları*. Ankara: Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Başkanlığı.

Tezbaşaran, A.A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu*. 3. Sürüm, E-Kitap, http://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_%C3%96l%C3%A7ek_Haz%C4%B1rlama_K%C4%B1lavuzu (Erişim Tarihi: 04.08.2018).

Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Transparency International (TI). (2018). *Yolsuzluk Algı Endeksi 2017*. <http://www.seffaflik.org/cpi2017/> (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

TÜİK (2018). *2017 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İstatistikleri*. Erişim: http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (01.07.2018).

Uzun, Ö. ve Yiğit, E. (2011). Örgütsel Stres Ve Örgütsel Bağlılık İlişkisi Üzerine Orta Kademe Otel Yöneticileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6 (1), 181-213.

Wilson, E., Doig A. (1996). The Shape of Ideology: Structure, Culture and Policy Delivery in The New Public Sector. *Public Money and Management*, 16(2), 53-61.

World Bank (1992). *Governance and Development*. Washington D.C.: World Bank, Erişim: http://www.gsid.nagoya-u.ac.jp/sotsubo/Governance_and_Development_1992.pdf (04.08.2018).

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yılmaz, O. (2001). *Kamu Yönetimi Reformu: Genel Eğilimler ve Ülke Deneyimleri*. Ankara: İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel müdürlüğü Hukuki Tedbirler ve Kurumsal Düzenlemeler Dairesi Başkanlığı Yayını.